

2013

Pirkanmaan väestö- ja työpaikka- suunnite 2040

Pirkanmaan liitto

Asiakirjassa esitellään Pirkanmaan väestö- ja työpaikkasuunnitteet sekä niihin vaikuttavia tekijöitä.

Maakuntavaltuusto 10.6.2013
§:n 33 liite

29.5.2013

SISÄLLYSLUETTELO

PIRKANMAAN VÄESTÖSUUNNITE	3
Taustaa	3
Väestön kehitys	4
Ikärakenteen kehitys	5
Asuntokunnan koon kehitys	8
Asumisväljyyden kehitys	9
Asumisen tulevaisuus	11
PIRKANMAAN TYÖPAIKKASUUNNITE	12
Taustaa	12
Työpaikkojen kehitys	12
Työllisyysaste	13
Elinkeinorakenteen kehitys	14

PIRKANMAAN VÄESTÖSUUNNITE

Taustaa

Pirkanmaan liitossa on keväällä 2013 työstetty kolmea kehityskuvaa: 'osaavan ja erikoistuvan kasvun Pirkanmaa', 'teollisen tradition, yrittäjyyden ja logistiikan Pirkanmaa' ja 'vihreän kasvun ja humanin kulttuurin Pirkanmaa'. Jokaisella kehityskuvalla on oma väestöarvionsa, jotka kaikki ylittävät Tilastokeskuksen menneeseen kehitykseen perustuvan varovaisen arvion. Ero arvioitujen ääripäiden välillä on pieni (noin 8 %), ja siten rakenneratkaisujen pohjana melko vähämerkityksinen.

Pirkanmaan liiton toimistossa on tarkennettu kehityskuvia ja päädytty yhteen väestölukuarvoon, johon kaavallinen ja strateginen suunnittelu voidaan perustaa. Jatkokehittelyssä keskeinen ratkaisu on ollut yhdistää "osaavan ja erikoistuvan kasvun Pirkanmaa" ja "teollisen tradition, yrittäjyyden ja logistiikan Pirkanmaa" kehityskuvat siten, että niiden tarjoama kuvaa kehitysdynamiikasta sovelletaan maakunnan eri osiin. Näin "osaavan ja erikoistuvan kasvun" kehityskuva hahmottaisi erityisesti Tampereen keskuseudun tulevaa kehitystä ja "teollisen tradition, yrittäjyyden ja logistiikan" malli kehitystä muualla maakunnassa. Jako ei todellisuudessa voi olla näin jyrkkärajainen, vaan "osaavan ja erikoistuvan" kasvamallin mukaisia piirteitä voi olla myös keskuseudun ulkopuolella. Koko maakunnan väestöennusteen kannalta tällä ei kuitenkaan ole merkitystä.

Tehtyä linjausta voidaan perustella sillä että olemassa olevat instituutiot (tutkimuslaitokset, T&K:ta tekevät yritykset, korkean osaamisen työpaikat ja rahalliset resurssit ym.) ovat nykyisellään pääosin sijoittuneet keskuseudulle. Näiden tekijöiden alueellisen inertian katsotaan yleensä olevan varsin korkea, mistä syystä muutokset kestävät pitkään.

Väestö- ja työpaikkasuunnitteessa maakunnan sisäinen tarkastelu on tehty aluejaolla, jossa aluekokonaisuuksina ovat Tampere, Tampereen kehyskunnat (ilman Tamperetta) sekä läntinen, pohjoinen, lounainen ja eteläinen Pirkanmaa. Aluejaon tarkoituksena on ilmentää väestökehityksen monimuotoisuutta Pirkanmaan eri osissa. Jako on luonteeltaan tilastollinen eikä se korvaa käytöstä poistuvaa seutukuntajakoa muissa tarkoituksissa.

Kuva 1 Aluejako

Pirkanmaan vuoden 2040 väestöarviona esitetään mainittujen kehityskuvien välinen arvio, 615 000 asukasta, joka jakautuisi seuduittain siten että keskuseudulla väestön kasvuprosentti olisi +0,6 - +1,0, eteläisellä Pirkanmaalla +0,3 - +0,8 ja muualla maakunnassa kunnasta riippuen välillä -0,5 - +0,2.

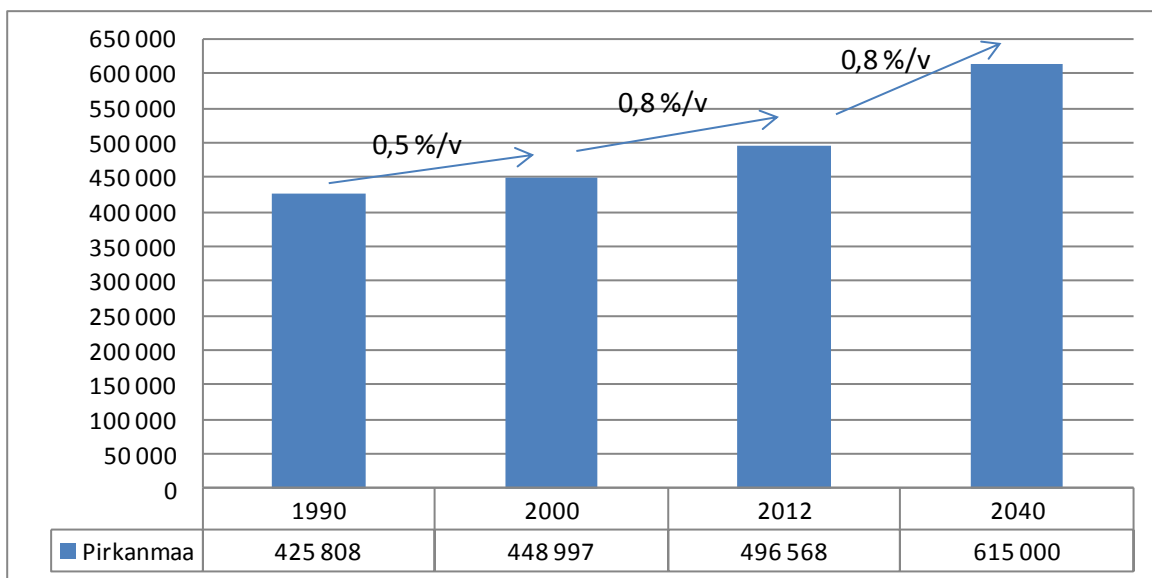
Väestön kehitys

Pirkanmaan väestösuunnite 2040 on 615 000 eli kasvua vajaa 0,8 %/v.

Pirkanmaan väestöarvio vuodelle 2040 on 615 000. Alueen väkiluvun oletetaan kasvavan noin 118 400 asukkaalla 2012-2040 eli vajaa 0,8 %/v.

Historiallisesti Pirkanmaan väestö on kasvanut tasaisesti 2000-luvulla yhteensä 47 571 asukkaalla, eli 0,8%/v. Edelliset 10 vuotta vuosina 1990-2000 kasvu on ollut maltillista 0,5 %/v.

Kuva 2. Pirkanmaan historiallinen väestön kehitys ja väestösuunnite 2040

Pirkanmaan tulevaisuuden väestön kasvu perustuu maakunnan elinvoimaisuuteen, viihtyisyyteen ja houkuttelevuuteen työpaikka- ja asuinalueena. Sekä luonnollisen väestönkasvun että muuttoliikkeen alueelle oletetaan kasvavan. Muuttoliike maakuntaan Suomesta ja erityisesti ulkomailta on merkittävässä roolissa väestösuunnitteen toteutumisessa.

Historiallisesti Pirkanmaan väestön kasvu on ollut noin 3700 henkeä/vuosi 2000 - 2011. Yli 4000 hengen vuosikasvut sijoittuvat vuosituhanen puoleenväliin, jolloin elettiin hyvää taloustilannetta. Vuonna 2011 Pirkanmaan väestönlisäys oli 3600 henkeä, josta Pirkanmaalle muualta Suomesta muuttaneiden osuus oli noin 41%, luonnollinen väestön lisäyksen osuus noin 30% ja maahanmuuttajien osuus myös noin 30%. Maahanmuuttajien osuus on kasvanut tasaisesti viimeisten 11 vuoden aikana.

Kuntien väliseen nettomuuttoon vaikuttaa selkeästi yleinen taloustilanne, ja Pirkanmaa onkin vetänyt aina puoleensa muualta maasta tulijoita. Tässä trendi on kuitenkin ollut laskeva ja tasoittunut viimeisen neljän vuoden aikana. Luonnollisen väestön kasvun osuus kokonaiskasvusta on pysytellyt useamman vuoden noin 30 %:ssa.

Väestösuunnitteen väestön kasvun arvioidaan jakautuvan seuduittain siten, että Tampere ja Tampereen kehyskunnissa* kasvuprosentti olisi suurin eli 0,6-1,0 %/v. eteläisellä Pirkanmaalla 0,3-0,8 %/v ja muualla maakunnassa kunnasta riippuen välillä -0,5 -+0,2 %/v.

*Kehyskunnat: Nokia, Ylöjärvi, Kangasala, Lempäälä, Pirkkala, Vesilahti

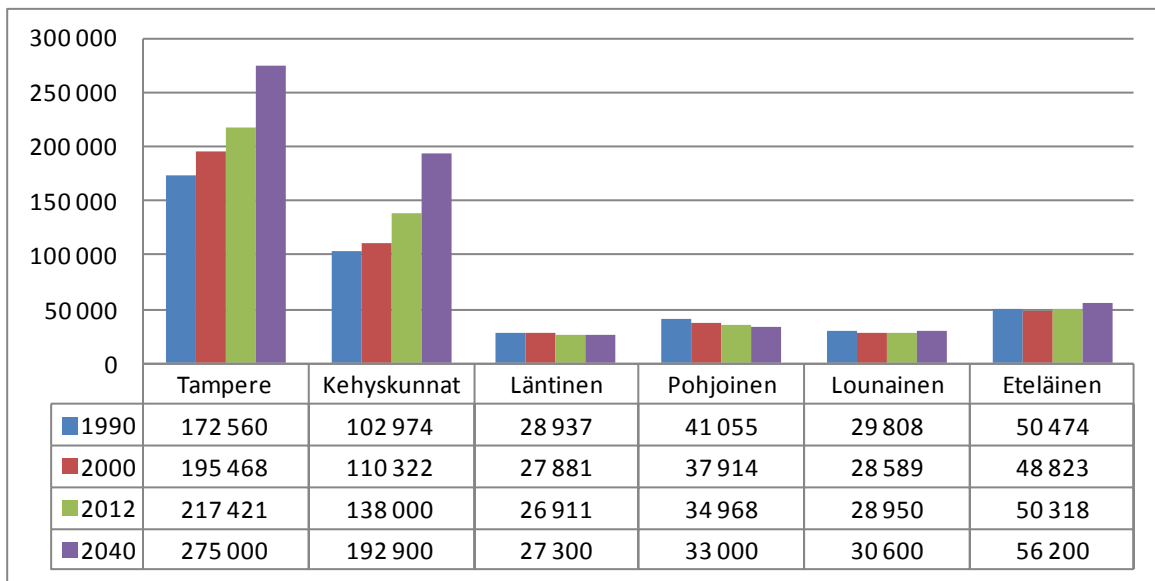
Määrällisesti tämä tarkoittaisi, että Tampereen asukasluku olisi 275 000 vuonna 2040, tarkoittaen 0,8 % vuotuista kasvua. Tampere on Pirkanmaan keskus, joka vetää asukkaita sekä Pirkanmaan muilta alueilta että Pirkanmaan ulkopuolelta.

Tampereen kehyskuntien väkiluku olisi 192 900 asukasta vuonna 2040. Tämä tarkoittaa laskennallisesti 1,2 % vuotuista kasvua. Kehyskuntiin odotetaan suurempaa väenlisäystä kuin keskustaajunkiin tai muualle maakuntaan. Syynä ovat taustatilastot ja kasvukuva, jotka kertovat lapsiperheiden ja työikäisten sijoittumisesta Tampereen kehyskuntiin.

Länsi-Pirkanmaan väestön kehitys (-4 - -3 %/v) ja Pohjois-Pirkanmaan väestön kehitys (-7 - -8%/v) ovat olleet negatiivisia reilun 20-vuoden ajan. Syynä ovat väestön ikääntyminen ja nuoremman polven muutto pois. Kasvukuvan mukaisesti Länsi-Pirkanmaan kasvun ennustetaan muuttuvan positiiviseksi vajaan 0,1 % vuotuiseksi kasvuksi vuoteen 2040 saakka. Pohjois-Pirkanmaan kasvun ennustetaan jatkavan negatiivista trendiä -0,2 %/v vauhdilla. Molemmilla alueilla vanhemman väestön ennustetaan siirtyvän kuntakeskuksi palveluiden äärelle.

Etelä-Pirkanmaan väestön kehitys on viimeisen 12 vuoden aikana kääntynyt positiiviseksi, 0,3 % vuotuiseksi kasvuksi. Valkeakoski on alueen keskus, joka tarjoaa työpaikkoja ja opiskelumahdollisuuksia hyvien liikenneyhteyksien varrella. Kasvukuvan mukaisesti alueen ennustetaan kasvavan laskennallisesti 0,4%/v vuoteen 2040 saakka.

Kuva 3. Pirkanmaan historiallinen väestön kehitys ja väestösuunnite 2040 alueittain

Ikärakenteen kehitys

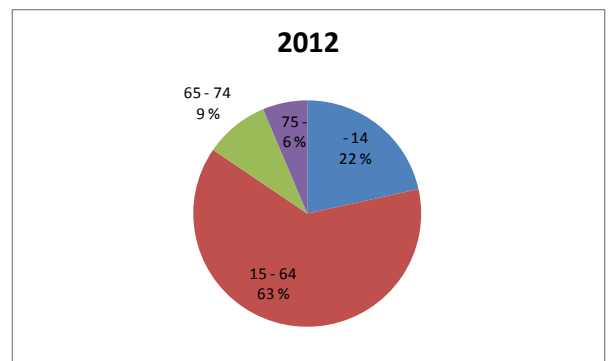
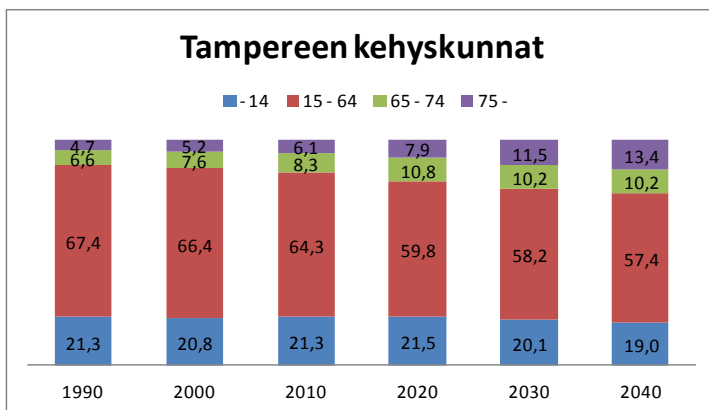
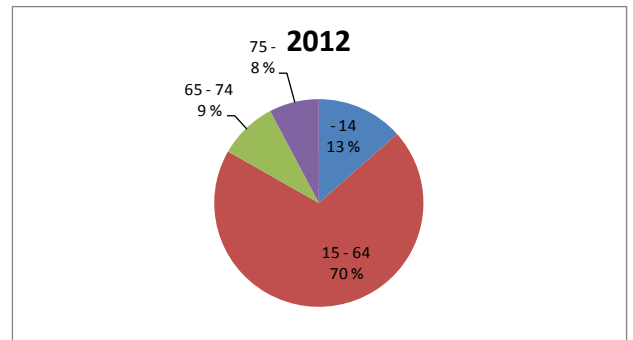
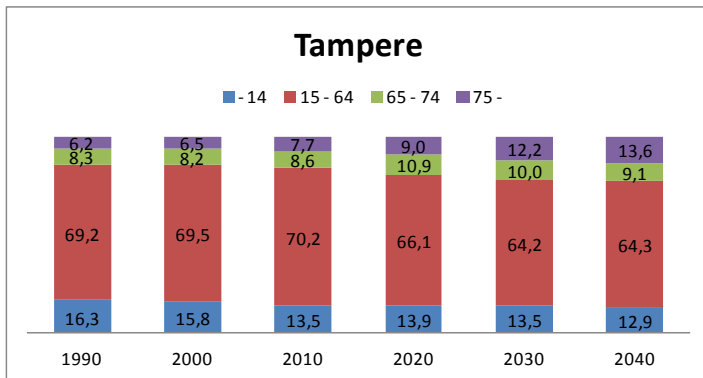
Pirkanmaan väestö ikääntyy.

Pirkanmaan ikärakenne tulee muuttumaan merkittävästi seuraavien vuosikymmenien aikana. Tilastokeskuksen uusimman ennusteen mukaan ikärakenteessa suurin muutos tulee olemaan ikääntyneiden asukkaiden määrän ja väestöosuuden muutos.

Yli 64-vuotiaiden määrä Pirkanmaalla on jo voimakkaassa kasvussa, ja tämä trendi tulee jatkumaan. Yli 74-vuotiaiden määrä tulee kasvamaan yli kaksinkertaiseksi vuoteen 2040 mennessä ja heidän väestöosuutensa nousee 8,4%:sta vuonna 2012 15,0%:iin vuonna 2040. Vanhusten osuus on korkein Länsi-, Pohjois- ja Lounais-Pirkanmaalla.

Lasten (alle 15-vuotiaat) määrän oletetaan kasvavan noin 15% Pirkanmaalla, 81 395 henkilöstä vuonna 2012 noin 94 300 henkilöön vuonna 2040, vaikka osuus väestöstä supistuu noin 1 %-yksikön verran.

Kuvat 4 ja 5 Tampereen ja Tampereen kehyskuntien* ikärakenne, % väestön määrästä

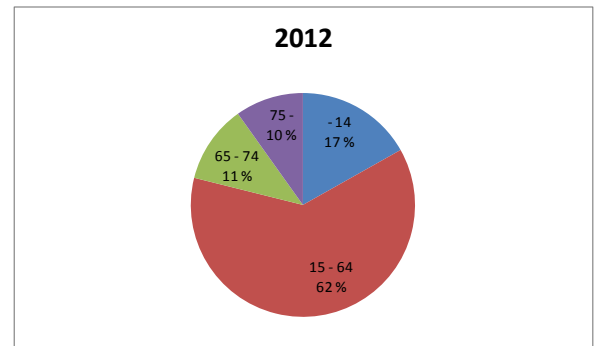
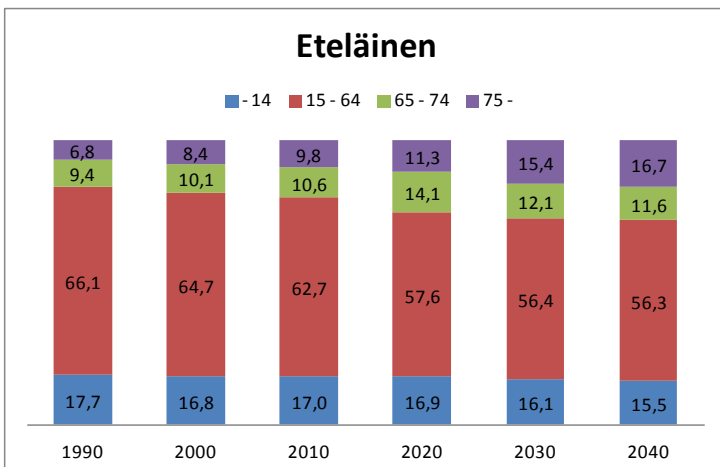
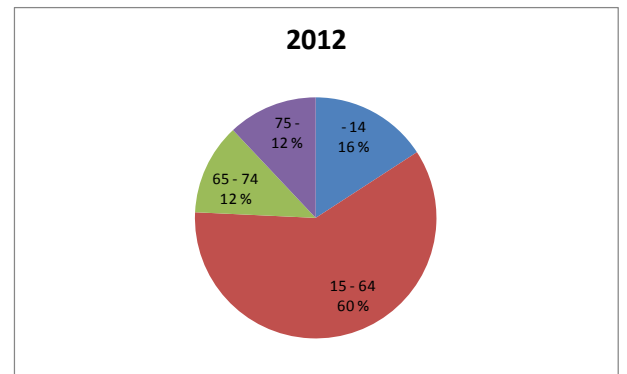
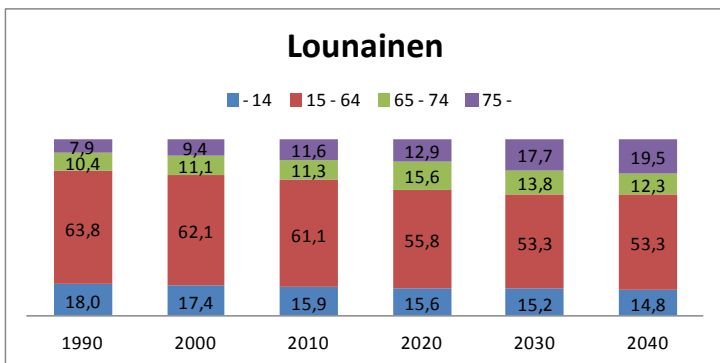
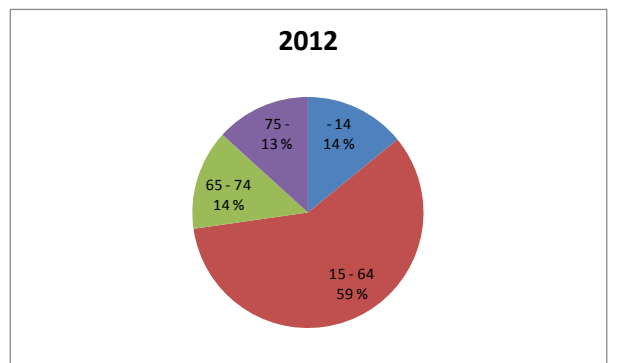
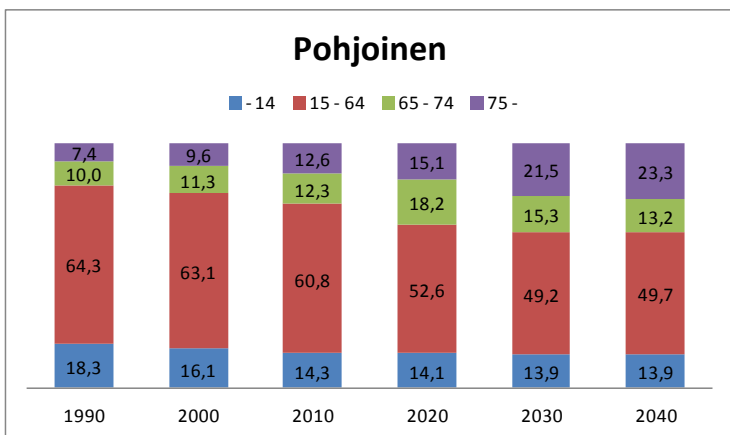
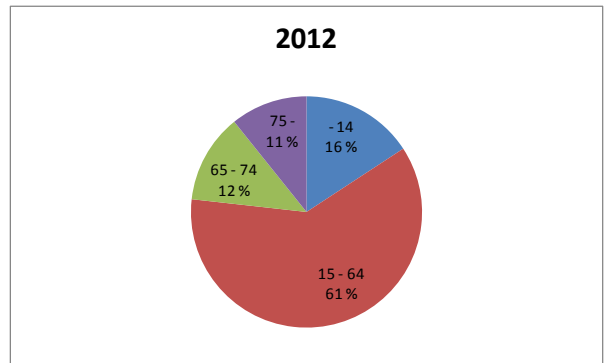
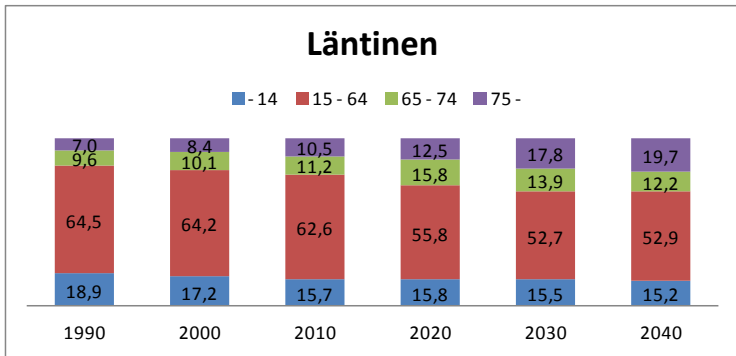

*Kehyskunnat: Nokia, Ylöjärvi, Kangasala, Lempäälä, Pirkkala, Vesilahti

Tampereella ja Tampereen kehyskunnissa vanhemman väestön osuuden ennustetaan kasvavan, kuitenkin maltillisemmin verrattuna muuhun Pirkanmaahan.

Pirkanmaan työkäisestä väestöstä suuri osa asuu Tampereella ja sen kehyskunnissa. Eniten lapsia Pirkanmaalla on nyt ja tulevaisuudessa Tampereella ja sen kehyskunnissa.

Kuvat 6, 7, 8 ja 9 Muiden maakunnan alueiden ikärakenne, % väestön määrästä

Yli 75-vuotiaiden osuus tulee olemaan suurin Pohjois- ja Länsi-Pirkanmaalla. Tällä hetkellä ko. alueella asuu yli 75-vuotiaita yli 7 500 henkeä, ja määrän oletetaan liki kaksinkertaistuvan vuoteen 2040 mennessä.

Taulukko 2. Lasten ja yli 75-vuotiaiden määrä alueittain

	1990		2012		2040	
	-14 v.	75 v. -	-14 v.	75 v. -	-14 v.	75 v. -
Tampere	28 096	10 742	29 044	16 655	35 500	37 500
Kehyskunnat	21 893	4 840	29 746	8 785	36 600	25 900
Läntinen	5 477	2 020	4 247	2 895	4 200	5 400
Pohjoinen	7 496	3 044	4 938	4 634	4 600	7 700
Lounainen	5 611	2 460	4 581	3 476	4 500	6 000
Eteläinen	8 923	3 445	8 552	5 024	8 700	9 400
Pirkanmaa	77 496	26 551	81 108	41 469	94 100	91 900

Asuntokunnan koon kehitys

Yksinasujien määrä on kasvanut.

Pienien asuntokuntien määrä on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2011 enemmistö pirkanmaalaisista asui yksin tai kaksin, kun taas 20 vuotta aiemmin asuttiin eniten 2-hengen ja 4-hengen asuntokunnissa. Tällä hetkellä noin kolmasosa (32,8 %) pirkanmaalaisista asuu kahden henkilön asuntokunnassa. Yhden henkilön asuntokuntaan kuuluu 20,5 % koko väestöstä.

Väestö jakautuu Pirkanmaalla noin 236 300 asuntokuntaan. Näistä 41,7 % on yhden henkilön, kolmasosa kahden henkilön ja neljäsosa vähintään kolmen henkilön muodostamia kotitalouksia.

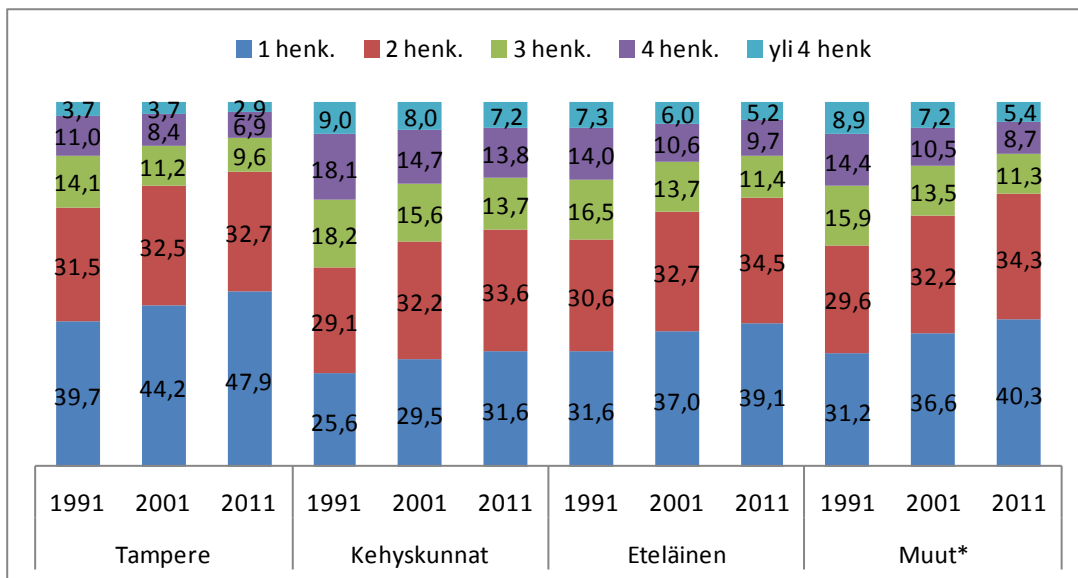
Taulukko 3. Asuntokunnan koko Pirkanmaalla, % asuntokuntien lukumäärästä

Pirkanmaa	Asuntokuntien lkm	Asuntokuntien lukumäärästä				
		1 henk.	2 henk.	3 henk.	4 henk.	yli 4 henk.
1991	180930	33,8	30,4	15,6	13,7	6,4
2001	207192	38,7	32,4	12,9	10,5	5,6
2011	236303	41,7	33,4	11,1	9,2	4,6

Esimerkiksi Tampereella lähes puolet (47,9 %) talouksista on yhden henkilön asuttamia. Myös alueella 'Muut' (Läntinen, Pohjoinen ja Lounainen Pirkanmaa) on yhden henkilön asuntokuntia maakunnan keskimäärää enemmän. Erona Tampereen ja ryhmän "Muut" kuntien välillä on kuitenkin ikärakenne. Tampereen yhden henkilön asuntokunnista suuri osa on alle 30-vuotiaiden henkilöiden muodostamia ja muilla edellä mainituilla alueilla ne ovat useimmiten yli 60-vuotiaiden henkilöiden asuntokuntia.

Tampereen kehyskunnissa on eniten kahden, kolmen tai sitä useamman henkilön asuntokuntia. Näissä kunnissa yli puolet väestöstä asuu vähintään kolmen hengen asuntokunnassa.

Kuva 10 Asuntokunnan koko eri alueilla Pirkanmaalla, % asuntokuntien lukumäärästä

*Läntinen, Pohjoinen ja Lounainen Pirkanmaa

Tuleva näyttää samansuuntaiselta - muuttoliikkeellä on paljon vaikutusta

Asuntokuntien koon kehityksen ennustetaan jatkuvan samansuuntaisena kuin se on Pirkanmaalla historiallisesti ollut. Vaikka kaupunkiseudulla lapsiperheiden määrä on kasvussa, asutaan Pirkanmaalla kuitenkin enemmän yksin tai kaksin eikä suuremmissa asuntokunnissa tulevaisuudessa. Trendi on sama kuin Suomen Ympäristökeskus toteaa tutkimuksessaan 'Kaupunkiseutujen taajamakehitys perusurassa 2005-2050'.

Ikärakenteen kehitys ja muuttoliike vaikuttavat asuntokuntien koon kehitykseen. On selvää, että yli 64 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa Pirkanmaalla. Muuttoliikkeen voidaan olettaa vaikuttavan työikäisten ja lasten määrään: mitä enemmän muuttovoittoa Pirkanmaa saa, sitä suurempi on työikäisten ja myös lasten määrä ja osuus väestöstä. Lisäksi asuntokuntien kokoa pienentää se, että entistä enemmän lapsiperheissä on vain yksi vanhempi.

Yksin- tai kaksinasuvia houkuttelee Tampere, joka vetää nuoria opiskelumahdollisuuksilla ja vanhempia henkilöitä palveluillaan. Myös kaupunkiseudun ulkopuolisella Pirkanmaalla asuu vanhempia yksineläjiä, mutta vähenemässä määrin.

Lapsiperheet suosivat Tampereen kehyskuntia asuinalueena niiden hyvän saavutettavuuden, palveluiden ja asumisväljyyden houkuttelemina. On kuitenkin huomioitavaa, että kehyskunnissakin nopeimmin kasvava ikäryhmä on eläkeläiset.

Asumisväljyyden kehitys

Pirkanmaan asumisväljyyden kehitykseen on vaikuttanut paljolti elintason kasvu ja perheeseen muutos

Pirkanmaan asumisväljyys on kasvanut 8,1 m²/hlö viimeisen 20 vuoden aikana, ollen nyt keskimäärin 41,9 m²/henkilö. Pirkanmaan asumisväljyys on 2,5 m² suurempi kuin koko maan keskiarvo, mutta selkeästi jäljessä esim. Ruotsin ja Tanskan keskimääräistä asumisväljyyttä, joka on noin 45,2-51,4 m²/henkilö (Housing Statistics in the EU 2010). Pirkanmaan asumisväljyyden kasvu on hidastunut viimeisen kymmenen

vuoden aikana. Asumisväljyyden kehitykseen on vaikuttanut mm. elintason kasvu ja asumismuodon, perheeseen sekä ikärakenteen muutokset.

Taulukko 4. Asumisväljyyden kehitys Pirkanmaalla ja Suomessa

Asumisväljyyden kehitys, m²/hlö

	1991	2001	2011
Pirkanmaa	33,8	38,1	41,9
Suomi	31,9	35,8	39,4

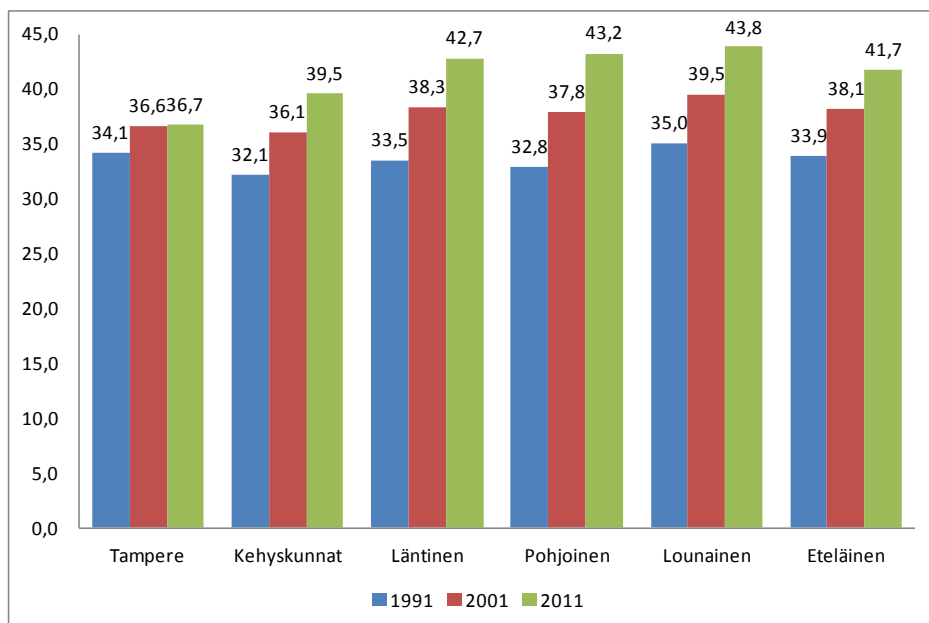
Asumisväljyyden kasvu on Pirkanmaalla ollut vaihtelevaa

Asumisväljyyden kasvu on ollut suurinta Pohjois-, Länsi- ja Lounais-Pirkanmaalla. Alueiden asumisväljyys on kasvanut viimeisen 20 vuoden aikana 8,8 - 10,4m²/henkilö välillä. Tällä hetkellä asumisväljyys on 43,8 m²/henkilö Lounais-Pirkanmaalla, 43,2 m²/henkilö Pohjois-Pirkanmaalla ja 42,7 m²/henkilö Länsi-Pirkanmaalla. Ikääntyminen ja muuttoliike ovat johtaneet siihen, että suurta osaa taloja asuttaa yksi henkilö tai ne ovat jääneet tyhjilleen.

Tampereen asumisväljyys on tällä hetkellä 36,7 m²/henkilö. Tampereen asumisväljyyden kasvu on viimeisen 20 vuoden aikana ollut niukkaa, hidastuen melkein päteittäviin viimeisen 10 vuoden aikana.

Tampereen kehyskuntien asumisväljyys on kasvanut melko tasaista vauhtia, 7,4 m²/henkilö, viimeisen 20 vuoden aikana. Tällä hetkellä seudun asumisväljyys on 39,5 m²/henkilö. Eteläisen Pirkanmaan asumisväljyys on 41,7 m²/henkilö ja tämän seudun asumisväljyys on kasvanut hiukan enemmän (7,8 m²/henkilö) viimeisen 20 vuoden aikana kuin Tampereen kehyskuntien asumisväljyys.

Kuva 11. Asumisväljyyden kehitys eri alueilla (väestön määrällä painotettu)

Asumisväljyys on kasvanut Pirkanmaalla melko huomattavasti ja on varsin kohtuullinen tällä hetkellä. Tästä huolimatta Pirkanmaalla asutaan muita Pohjoismaita ahtaammin. Asumisväljyyden ennustetaan kasvavan tulevaisuudessa liittyen edellä mainittuun, elintason kasvuun ja asutokunnan koon pienenemiseen. Hidastavana tekijänä on ekologisuusajattelun lisääntyminen.

Asumisen tulevaisuus

Asumiseen liitetään ihminen, koti ja asuinympäristö. Asuminen ja sen muutos liittyvät lähes kaikkiin yhteiskunnallisiin ja taloudellisteknisiin prosesseihin. Työ, asuminen ja vapaa-aika linkittyvät toisiinsa ihmisten elämässä. Perustarpeiden tultua tyydytytyksi asuminen ja kotiympäristön merkitys korostuvat ihmisten tarvehierarkiassa.

VTT:n raportissa 'Asumisen tulevaisuutta ennakoimassa' (2007) esitetään tunnistettuja asumisen toimintaympäristöön vaikuttavia keskeisiä megatrendejä:

PESTEC-jaottelu	Asumisen toimintaympäristön muutoksiin vaikuttavia megatrendejä
Politiikka (P)	EU:n laajeneminen ja sen lähialueiden kehityskulun epävarmuus
Talous (E)	talouden globalisoituminen ja digitalisoituminen
Yhteiskunta (S)	väestön ikääntyminen, aluekehityksen eriytyminen kasvaviin kaupunkiseutu- tuihin ja muuttotappioalueisiin, väestön taloudellinen ja sosiaalinen polari- saatio, median kasvava läsnäolo, kompleksisuuden lisääntyminen, siirtyä tietoyhteiskuntaa seuraavaan yhteiskunnalliseen kehitysvaiheeseen aikai- sempien kehitysvaiheiden kerrostumien säilyessä taustalla, turvallisuusha- kuisuuden kasvaminen
Teknologia (T)	kiihtyvä teknologinen muutos, tieto- ja viestintätekniikan yhdentymisen ja inhimillistymisen
Ympäristö (E)	ympäristöongelmien kärjistyminen ja vahvojen ekologisten ja energiatehok- kaiden reunaehtojen määrittäminen, eettinen ja ekologinen vastuunkanto
Asukas (C)	liikkumisen ja vuorovaikutuksen lisääntyminen, elämäntapojen ja toiminta- tapojen yksilöllistyminen, verkottuminen, toimintojen eriaikaistuminen, 24/7- yhteiskunta

Edellä tekstissä on kuvattu Pirkanmaan vuoden 2040 väestön kasvua, asuntokunnan koon muutosta ja asumisväljyyden muutosta.

Ihmisten eri elämänvaiheet, joissa tulevaisuudessa korostuu pitkä vanhuusvaihe, muokkaavat asumistarvetta. Asumisen joustavuus ja muuntautumiskyky tulevat korostumaan. Ikärakenteen erilaisuus eri puolilla maakuntaa vaikuttaa asumistarpeeseen. Vanhukset tarvitsevat palveluita ja tukea omassa kodissaan tai kodinomaisessa hoitokodissa elämiseen.

Yksin- ja kaksinasumisen lisääntyminen muokkaa myös Pirkanmaan asumista. Asumisväljyyden ennustetaan kasvavan ja teknologian tuomien mahdollisuuksien lisääntyvän asumisessa. Asumisen merkitys hyvinvointitekijänä tulee korostumaan tulevaisuudessa. Yksilöidyt tarpeet ja turvallisuustekijät tulevat korostumaan asumisessa.

Asuminen (ja koti) on oman identiteetin ilmentymä, johon liittyy ihmisen arvostamat asiat.

PIRKANMAAN TYÖPAIKKASUUNNITE

Taustaa

Pirkanmaan työpaikkasuunnitteen laadinnassa on hyödynnetty Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kehittämää ennustetyökalua, Hemaasu-laskentamallia. TEM on kehittänyt kaksi toimintaperiaatteeltaan erilaista Hemaasu-mallia, jotka mahdollistavat ennakkoinnin työpaikkojen määrästä tai BKT:sta maakunnittain. Molempien mallien perustiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen tilastoihin. Malleja ohjataan väestön, työvoimaosuuksien, työpaikkojen ja aluetuotteen ennakkoinnin kautta.

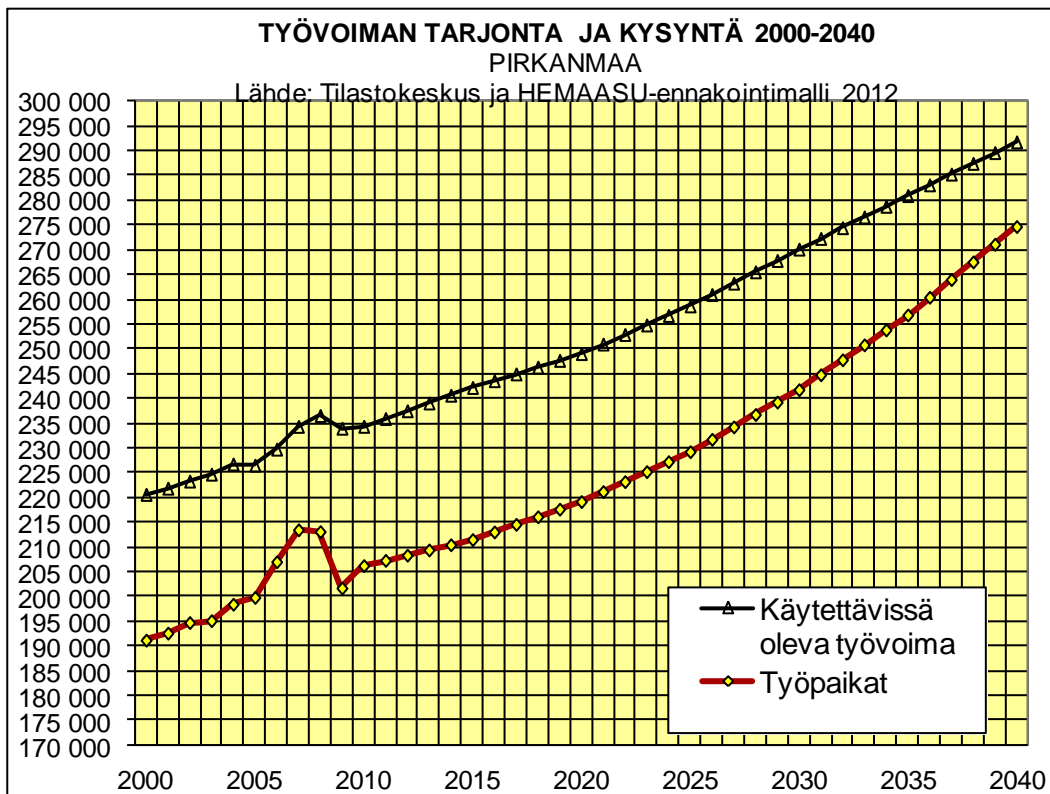
Pirkanmaan työpaikkasuunnitteeseen laadinnassa lähtötietona on Pirkanmaan väestösuunnite 2040. Väestön ikäjakauman oletetaan noudattavan Tilastokeskuksen vuoden 2040 ennustetta. Lisäksi on määritetty, että Pirkanmaan työllisyysaste olisi noin 75% vuonna 2040. Lisäksi oletuksena on, että Pirkanmaa on työpaikkaomavarainen.

Työpaikkojen kehitys

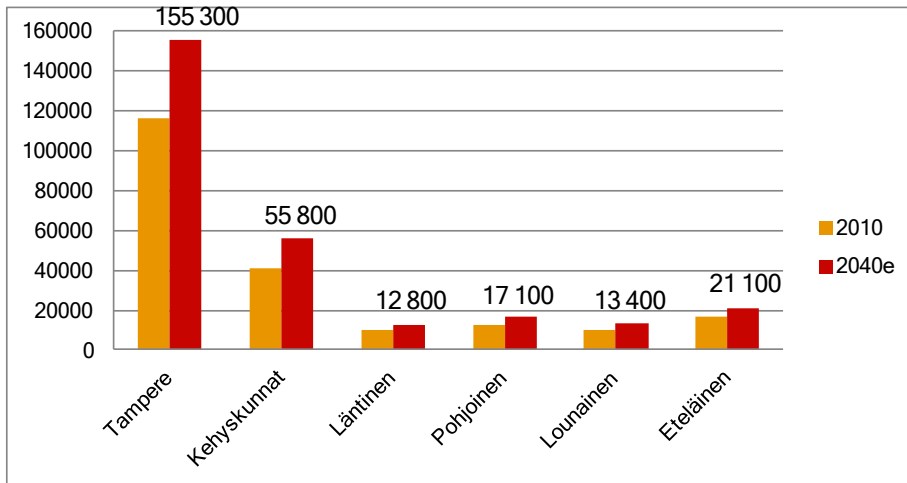
Pirkanmaan työpaikkakehitys on positiivista

Pirkanmaalla ennustetaan olevan yhteensä noin 275 000 työpaikkaa vuonna 2040. Alueittainen työpaikkajakauma on trendiennustetyyppinen

Kuva 12 Pirkanmaan työvoiman tarjonta ja kysyntä 2000-2040

Kuva 13 Työpaikat alueittain

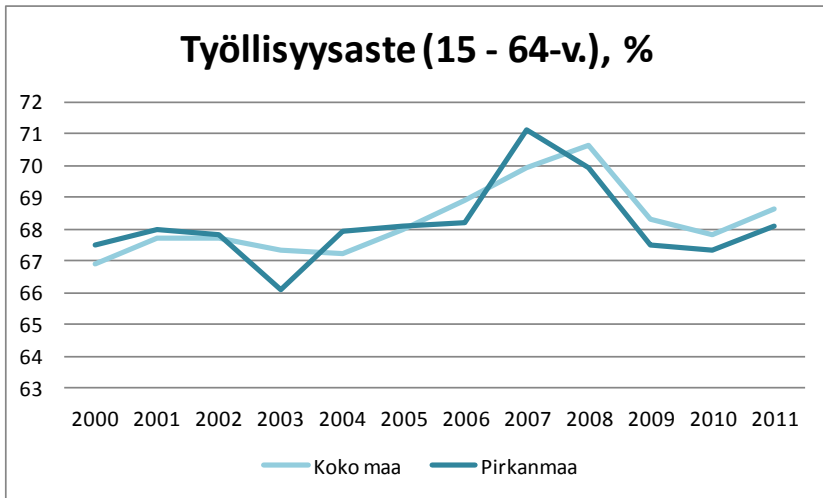
Työllisyysaste

Työllisyysasteella tarkoitetaan työssä olevien 15-64 -vuotiaiden henkilöiden prosenttiosuutta samanikäisestä väestöstä.

Historiallisesti Pirkanmaan työllisyysaste on vaihdellut 66-71% välissä. Työllisyysaste on ensisijassa riippuvainen työvoiman kysynnästä ja työttömyyden yleisyydestä työmarkkinoilla. Talouden globaaleja suhdanteita ei juuri pystytä paikallisesti ohjailemaan, mutta poliittisilla linjauksilla voidaan vaikuttaa työhön osallistumisen yleisyyteen etenkin työurien alku- ja loppupäässä. Koulutukseen panostavassa yhteiskuntamallissa työikäisten ikäryhmien nuorimpien (15-18v.) työhön osallistuminen on melko vähäistä. Vastaavasti vanhimpien työikäisten (60-64v.) osalta työllisyysaste alkaa laskea eläköitymisen seurauksena. Merkittävä työllisyysastetta madaltava ilmiö on ennen aikainen työelämästä syrjäytyminen.

Viime vuosina keskimääräinen eläkkeelle jäämisen ikä on kohonnut sekä Pirkanmaalla että koko Suomessa. Työurien pidentämisen toimenpiteillä pyritään edelleen nostamaan vanhuuseläkkeelle jäämisen ikää ja vähentämään työkyvyttömyyseläkkeelle jäämistä. Nykyisen hallituksen yksi painopiste on työllisyyden vahvistaminen ja työllisyysasteen nostaminen 72%:iin koko maassa kuluvan vaalikauden loppuun mennessä.

Kuva 14 Työllisyysaste Pirkanmaalla ja koko Suomessa

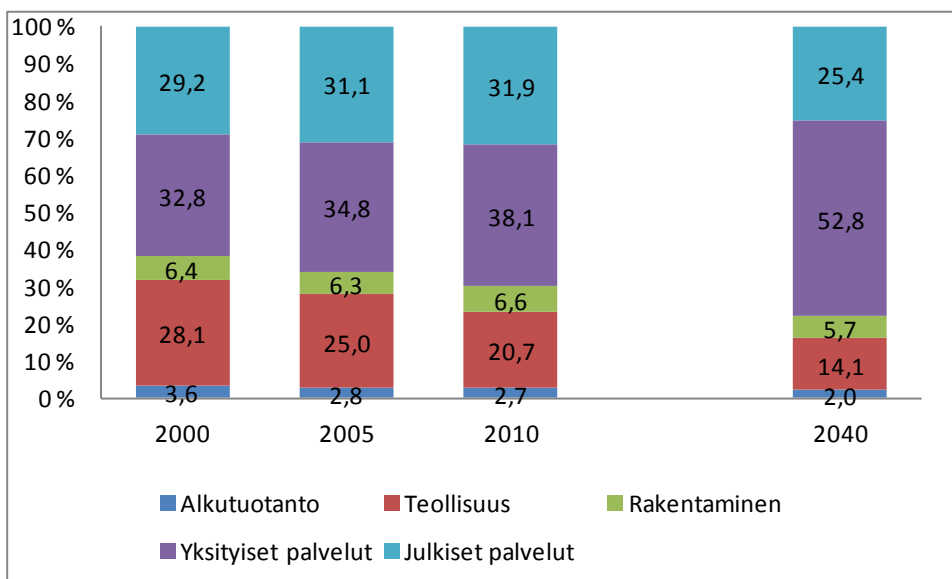

Työllisyysasteen nostaminen tarkoittaa työttömien ja työvoiman ulkopuolella oleviksi laskettujen aktiivista työllistämistä, mihin voisi liittyä mm. työurien pidentäminen urien alku- ja loppupäässä, työssäjaksamisen lisääminen, maahanmuuttajien työllistymisen parantaminen, kuntouttavat toimenpiteet vaikeasti työllistettäville, tilastoihin kirjautumattoman kotona tapahtuvan työn väheneminen ja osa-aikatyön yleistyminen.

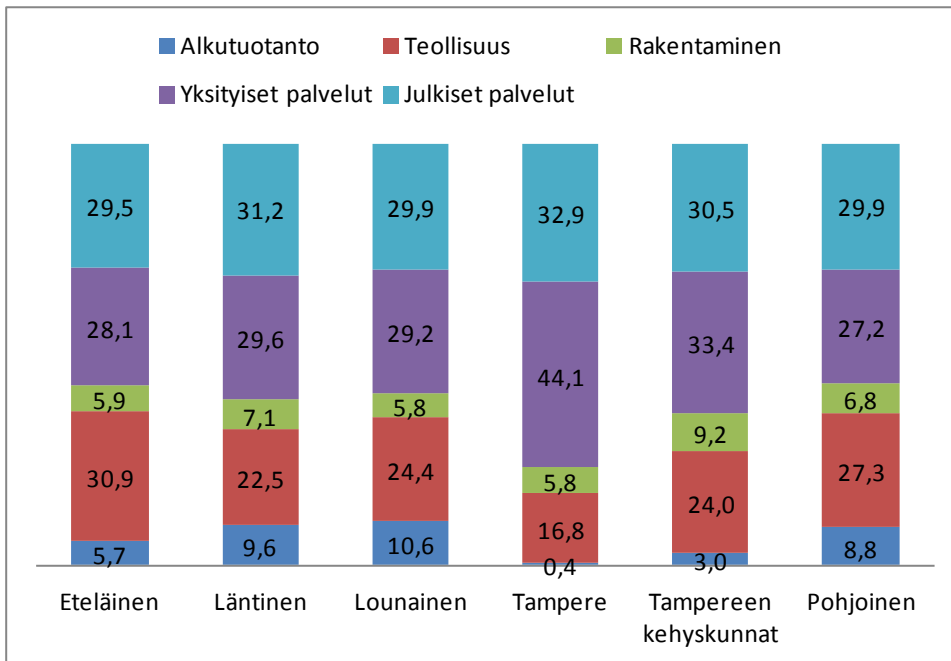
Elinkeinorakenteen kehitys

Pirkanmaan elinkeinorakenteen kehityksessä on meneillään useita merkittäviä muutoksia, joista osa on vielä merkitykseltään epäselviä. Teollisten työpaikkojen luonne on joka tapauksessa muutoksessa, ja rajapinta eri elinkeinosektoreiden välillä hämärtyy. Keskeistä on palvelukomponentin kytkeytyminen kaikkien elinkeinosektoreiden toimintaan. Alkutuotannossa uusien innovaatioiden potentiaali on vielä kysymysmerkki.

Kuva 15 Pirkanmaan elinkeinorakenne työpaikkojen määrän mukaan, %

Kuva 16 Pirkanmaan elinkeinorakenne 2040 alueittain työpaikkojen määrän mukaan, %

Maakunnassa jatkuu elinkeinorakenteen muutos. Perinteisen teollisuuden osuus työpaikoista on edelleen vähenemässä ja palveluelinkeinot nousevat sekä yhdistyvät tuotannolliseen toimintaan. Selkeä rajanveto sille, mikä on palvelu ja mikä materiaallinen tuote, on katoamassa. Perinteisen elinkeinorakenteen jaottelu - alkutuotanto, teollisuus, rakentaminen, julkiset palvelut ja yksityiset palvelut - on hämärtyvässä mm. sähköisten jakelukanavien ja eri tavoin ketjuuntuvien tuotantoprosessien seurauksena.

Se, millainen on tulevaisuuden työ tai työpaikka, on muutoksen ytimessä ja suuri kysymysmerkki uusien teknologioiden ja innovaatioiden mahdollistaessa uudenlaisia toimintatapoja mm. paikasta vapaan työskentelyn muodossa. Myös arvojen muutos vaikeuttaa tulevaisuuden työn sisältöjen ja työskentelytapojen hahmottamista eikä esim. kokopäiväinen työ ole välttämättä tulevaisuudessa halutuin työaikaamuoto.

Uusien menestyksen ja kasvun itujen löytäminen elinkeinorakenteessa ja työelämässä on meneillään. Yllä mainitut asiat vaikeuttavat työpaikkojen lukumäärän arviointia vuonna 2040. Tämä elinkeinorakenteen kehityssuunnuste on trendiennustetyyppinen, eikä se ota huomioon sellaisia yllättäviä muutoksia, joiden mahdollisuutta tai merkitystä ei ole edellytyksiä tunnistaa.

Työpaikkasuunnitteeseen voidaan kytkeä väestösuunnitteen kanssa yhteinen kehitysdynamiikka: maakunnan eri osiin sovelletaan eri kehityskuvia. 'Osaavan ja erikoituvan kasvun' kehityskuva eli keskimääräistä vahvempi korkean teknologian ja tieteellinen osaaminen, painottuu erityisesti Tampereen keskusseudun tulevassa kehityksessä. 'Teollisen tradition, yrittäjyyden ja logistiikan' malli, jossa painottuu valmistavan ja jalostavan toiminnan merkitys, kuvaa kehityksen odotettua valtavirtaa muualla maakunnassa.

Alkutuotannossa suuri rakenteellinen muutos on tapahtunut pääosiltaan jo vuosituhaten taitteessa. Sektori pienenee trenditarkastelussa. Avoinna on, miten metsä- ja peltoraaka-ainetta hyödynnetään tulevaisuudessa erilaisina biotuotteina ja pystytäänkö maatalous kytkemään vahvasti esim. energiatuotantoon ja uusiin materiaaleihin. Alkutuotanto painottuu luonnollisesti alueille, joilla on raaka-ainetta ja työvoimaa on tarjolla.

Teollisuuden työpaikkojen ennustetaan muuttavan luonnettaan ja siirtyvän osittain yksityiselle palvelusektorille. Tämä trendi, josta esimerkkinä on teleoperaattorialalta vapautuvien työntekijöiden siirtyminen palvelualan yrittäjiksi, jatkaa vahvistumistaan maakunnassa.

Rakentamisen sektorin arvioidaan tehostuvan ja kasvan loivasti väestön asuntotuotannon myötä. Työpaikkojen määrä kasvaa rakennussektorilla vaikka sen suhteellinen osuus pienenee. Rakentaminen sijoittuu vahvimmin väestöllisesti kasvavalle Tampereen kehyskuntien alueelle.

Yksityisten palveluiden tarve lisääntyy tarkastelukaudella, mutta kääntyy kuitenkin laskuun ennen vuotta 2040 väestön ikääntymiskehityksen taittuessa. Julkisen sektorin palveluita siirtyy osittain yksityisiksi, mutta edellä todetusti, rajapinta eri sektoreiden välillä hämärtyy. Aineettomien palveluiden kategorisointi on entistä vaikeampaa.

Julkinen palvelusektori säilyy merkittävänä palveluiden tuottajana.